

מסכת יבמות פרק ז' - "אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל"

1. סו, א

רש"י

מְשֻׁנָּה

אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל,
גְּרוּשָׁה וְחִלּוּצָה לְכֹהֵן הַדְּיוּט,
הַכְּנִיסָה לוֹ עֲבָדֵי מְלוּג, וְעֲבָדֵי צֶאֱן בְּרִזְל,
עֲבָדֵי מְלוּג - לֹא יֵאָכְלוּ בְּתְרוּמָה,
עֲבָדֵי צֶאֱן בְּרִזְל - יֵאָכְלוּ.
וְאֵלוּ הֵן עֲבָדֵי מְלוּג:
אִם מֵתוּ - מֵתוּ לָהּ,
וְאִם הֻתְּירוּ - הֻתְּירוּ לָהּ,
אֲפִי עַל פִּי שֶׁהוּא חַיִּיב בְּמִזְנוּתָן - הֲרִי אֵלוּ לֹא יֵאָכְלוּ בְּתְרוּמָה.
וְאֵלוּ הֵן עֲבָדֵי צֶאֱן בְּרִזְל:
אִם מֵתוּ - מֵתוּ לוֹ,
וְאִם הֻתְּירוּ - הֻתְּירוּ לוֹ,
הוֹאִיל וְהוּא חַיִּיב בְּאַחֲרֵייתָן - הֲרִי אֵלוּ יֵאָכְלוּ בְּתְרוּמָה.

מתני'
אלמנה לכהן גדול: הכניסה לו עבדי מלוג. מה שהאשה מכנסת לבעלה ושמה לו לקבלם עליו באחריות כתובתה כמו שכותבין ודא נדוניא דהנעלת ליה והוא מוסיף כנגדן וכותב סך הכל קבל עליו פלוני כך וכך בכתובתה קורין צאן ברזל ויש שמכנסת ממון הרבה ואינה כותבת כולו בכתובתה ומשיירת לעצמה הן נכסי מלוג והבעל אוכל פירות והקרן שלה קיים ואם מתו מתו לה או פחתו פחתו לה לשון צאן ברזל קרן קיים שאין פוחת ונפסד שאפילו מתו כולן אחריותו עליו לשלם לה כשימות או יגרשנה:
עבדי מלוג לא יאכלו. לפי שהן שלה והיא חללה ולקמן בגמרא מפרש טעמא:
בת ישראל שניסת לכהן. אפילו עבדי מלוג שאינן שלו יאכלו דהיינו קנינו שקנה קנין וילפינן בגמרא דקנינו שקנה קנין אוכל:

בת ישראל שניסת לכהן,
והכניסה לו עבדים, בין עבדי מלוג בין עבדי צאן ברזל - הרי אלו יאכלו בתרומה.

ובת בהן שניסת לישראל,
הכניסה לו עבדים, בין עבדי מלוג בין עבדי צאן ברזל - הרי אלו לא יאכלו בתרומה.

גְּמָרָא

"וְעֲבָדֵי מְלוּג - לֹא יֵאָכְלוּ בְּתְרוּמָה."

אמאי? להוי קנינו שקנה קנין!

דיתניא:

"מנין לכהן שנשא אשה וקנה עבדים שיאכלו בתרומה,
שנאמר: "וזהו כי יקנה נפש קנינו כספו הוא יאכל בו" (ויקרא כב, יא).
ומנין לאשה שקנתה עבדים, ועבדיו שקנו עבדים, שיאכלו בתרומה?
שנאמר: "וזהו כי יקנה נפש קנינו כספו הוא יאכל בו" - קנינו שקנה קנין אוכל!"

גמ'
שנשא אשה וקנה עבדים. או קנה עבדים:
ומנין לאשה. בת ישראל לכהן שקנתה עבדים מנכסי מלוג שלה או עבדיו של כהן שקנו עבדים:
ועבדיו שקנו עבדים. גרסי' וא"ת מה שקנה עבד קנה רבו ולמאי איצטריך קרא לרבויהו משכחת לה כגון שנתנו לו לעבד מנה על מנת שאין לרבו רשות בו:
וכהן כי יקנה נפש קנינו כספו. קנין כספו קרא יתירא ודרשינן דלהכי אתא והכי משמע כהן כי יקנה קנין כספו נפש שעבדו יקנה עבד הוא יאכל בו:
הערל. כהן ערל אינו אוכל ועבדיו אוכלין כדתנן לקמן (דף ע.):
פומייהו כאיב להו. כלומר מחוסרי תקנתא הם אבל עומדים ליתקן ולאכול אבל זו שהיא נעשית חללה אין לה תיקון עולמית:
והרי ממזר. בת ישראל שניסת לכהן וילדה בת והבת ניסת לממזר וילדה בן ומתה והבן קיים והרי אם אמו אשת כהן אוכלת בשבילו תרומה לאחר מיתת בעלה לפי שיש לה זרע מן הכהן כדתנן בסיפא בפרקין (דף סט.): והוא אינו אוכל דזר הוא והוא הדין נמי אי כשר הוה שנועד מישראל כשר נמי אין אוכל ומאכיל אם אמו והא דנקט לאותובי ממזר משום דמתניתין היא:

כל האוכל - מאכיל.

כל שאין אוכל - אינו מאכיל.

ולא?! והרי ערל, וכל הטמאים שאינן אוכלין ומאכלין!

התם פומייהו כאיב להו.

והרי ממזר, שאין אוכל מאכיל!

אמר רבינא:

קנין אוכל קאמר,

קנין אוכל - מאכיל.

שאינו אוכל - אינו מאכיל.

ורבא אמר:

מדאורייתא מיכל אכלי

ורבנן הוא דגורי בהו,

כדי שתאמר: אני איני אוכלת, עבדי אינם אוכלין - זונה היא אצלן!

הלכה אתי לאפוקה.

רב אשי אמר:

רס"י

גזירה: שְׂמָא תֹאכִיל לְאַחַר מִיתָה.

אֵלָא מַעְתָּה,

בַּת יִשְׂרָאֵל שְׁנֵישָׂאת לְכֹהֵן לֹא תֹאכִיל, גְּזִירָה שְׂמָא תֹאכִיל לְאַחַר מִיתָה!

אֵלָא אָמַר רַב אֲשִׁי:

בְּאַלְמָנָה פְּהִנְתָּ,

דְּאַתִּיא לְאוּרוּי: מַעֲיַקְרָא אֲכִיל בְּתְרוּמָה דְּבִי נְשָׂא, אִינְסְבִי לִיה לְהָאֵי אֲכִיל בְּתְרוּמָה דְּגַבְרָאֵי,

וְהִשְׁתָּא הַדְרִי לִי לְמִילְתִּיה קְמִייתָא.

וְלֹא יָדְעָה, דְּמַעֲיַקְרָא לֹא שְׁוִיתָה לְנַפְשָׁה חֲלָלָה.

הִשְׁתָּא שְׁוִיתָא לְנַפְשָׁה חֲלָלָה.

תִּינַח אֲלֻמְנָה פְּהִנְתָּ,

אֲלֻמְנָה בַּת יִשְׂרָאֵל, מַאי אֵיפָא לְמִימְרָ?

בְּאַלְמָנָה לֹא פְּלִיגֵי רַבְּנָן.

שמא תאכיל. עבדי מלוג שלה לאחר מיתת הכהן בעלה אבל בעבדי צאן ברזל ליכא למגזר דהשתא לאו משום דידה אכלי אלא משום כהן שהוא רבן: **אלא מעתה בת ישראל שנישאת לכהן לא תאכיל.** עבדי מלוג בתרומה:

גזירה שמא תאכיל לאחר מיתה. אלמה תנן במתניתין בין עבדי מלוג בין עבדי צאן ברזל יאכלו. באלמנה כהנת. בת כהן ששבה לתרומת אביה ממיתת בעלה ואי אמרינן יאכלו עבדי מלוג בתרומה בחיי בעלה כהן גדול זה משום קנינו שקנה קנין דלא גרעה הך חללה מעבד שקנה עבדים אתיא לאורויי היתירא אחר מיתתו להאכילם בתרומה מחמת אביה דאמרה מעיקרא באלמנותי הראשון היו עבדי אוכלין בתרומה דבי נשא: **אינסבי ליה.** לכ"ג אכלי עבדי בתרומה דגבראי השתא כשמת הדרי למילתא קמייתא ויאכלו עבדי בתרומה דבי נשא כמעיקרא באלמנותי הראשון: **אלמנה בת ישראל.** דלא אתיא לאורויי מאי איכא למימר מאי טעמא לא אכלי בחייו הא לא גרעה מעבד שקנה עבדים: **לא פליגי.** לא חילקו בין אלמנה לאלמנה:

2. סו, א - סז, א

רש"י

המכנסת שום לבעלה. נכסי צאן ברזל ששמה לו בכתובתה והיו בהן כלים ודבר המסויים וכשגירשה ובאתה ליטול כתובתה. היא אומרת כלי אני נוטלת והוא אומר דמים אני נוטן. כמו שקבלתי עלי בשומא ומאז הן באחריותי ושלי הן:

הדין עמה. ותטול כליה: **יאכלו.** ומדאכלי בתרומה ש"מ דידיה נינהו:

ששכר פרה מישראל. והא שוכר חייב באחריותה אם נגנבה או נאבדה וקתני לא יאכילנה כרשיני תרומה: ה"ג ותסברא נהי נמי דחייב בגנבה ואבדה באונסיה ובכחשה ובנפחת דמיה מי מיחייב. שוכר פטור מן האונסין וכן אם כחשה ואם הוול דמיה: **הא.** מתניתין לא דמיא אלא לסיפא:

אבל כהן ששם פרה מישראל. בדמים כששכרה הימנו שמאה לו והתנה עמו להחזירה לו בדמים הללו שאם תכחש או תאנס או יוזלו פרות בעולם יתן הדמים:

יאכילנה כרשיני תרומה. הואיל וקבלה באחריותו ואף על פי שחוזרת בעיניה אם לא יפחתו דמיה כל כמה דלא הדרה דידיה הוא וגבי עבדים נמי אע"ג דהדרי בעיניהו כיון דלענין יוקרא וזולא קיימי ברשותיה אכלי:

בשילהי פירקיה. כשסיים הדרשה:

בשן ועין לאיש. אם סימא הבעל את עינו: **אבל לא לאשה.** אם סימתה עינו דלאו דידיה הוא:

לא ימכור. שאם יגרשנה תטול כליה:

מכרו שניהם. או זה או זה: **לפרנסה.** אורחא דמילתא נקט שאין אדם מוכר כלי תשמישיו אלא למזונות:

הבעל מוציא. לא מיבעיא דאם מכר הוא בלא דעתה ומת או גרשה דהיא מוציאה מיד הלקוחות אלא אפילו מתה היא הוא מוציא מיד הלקוחות דמכירה לאו מכירה הואי (שמא ימות הוא בחייה ונמצאת מכירה שלא כדין) כל זמן שהיא קיימת:

איתמר:

המכנסת שום לבעלה,
היא אומרת: קלי - אני נוטלת,
והוא אומר: דמים - אני נוטן.

הדין עם מי?

רב יהודה אומר:

סו, ב הדין עמה.

ורבי אמי אומר:

הדין עמו.

"רב יהודה אומר: הדין עמה" - משום שבח בית אביה דידיה הוי.

"רבי אמי אומר: הדין עמו" - פיון דאמר קר: "אם מתו מתו לו,

ואם הותרו הותרו לו,

הואיל וחייב באחריותו יאכלו."

אמר רב ספרא:

מי קתני? והו שילו?! "הואיל וחייב באחריותו" קתני,

ולעולם לאו דידיה נינהו!

וכל היכא דחייב באחריותו אכלי בתרומה?

והתני:

"ישראל ששכר פרה מכהן - הרי זה יאכילנה כרשיני תרומה.

כהן ששכר פרה מישראל, אף על פי שמזונותיה עליו - לא יאכילנה כרשיני תרומה!"

ותסברא? נהי נמי דמחייב בגנבה ואבדה, באונסיה בכחשה, ובנפחת דמיה מי מיחייב?

הא לא דמיא אלא לסיפא:

"ישראל ששם פרה מכהן - לא יאכילנה כרשיני תרומה.

אבל כהן ששם פרה מישראל - יאכילנה כרשיני תרומה."

יתיב רבה ורב יוסף בשילהי פרקיה דרב נחמן ויתבי וקאמר:

תניא פותיה דרב יהודה, ותניא פותיה דרבי אמי.

תניא פותיה דרבי אמי:

"עבדי צאן ברזל יוצאין בשן ועין.

לאיש, אבל לא לאשה."

תניא פותיה דרב יהודה:

"המכנסת שום לבעלה.

אם רצה הבעל למכור - לא ימכור.

ולא עוד אלא אפילו הכניס לה שום משלו

אם רצה הבעל למכור - לא ימכור.

ומכרו שניהם לפרנסה,

זה היה מעשה לפני רבן שמעון בן גמליאל,

ואמר: הבעל מוציא מיד הלקוחות."

אמר רבא אמר רב נחמן:

הלכה פרב יהודה.

אמר ליה רבא לרב נחמן:

והתניא פותיה דרבי אמי!

אף על גב דתניא פותיה דרבי אמי מסתברא טעמא דרב יהודה,

משום שבח בית אביה.

רפ"י

קנייה מיתנא. תכריכי המת איסורי הנאה הן כהקדש דגמר שם שם מעגלה ערופה בפי' נגמר הדין (סנהדרין דף מז:):

מי לא מודה רב יהודה דמחוסר גוביינא. אע"ג דהדין עמה מודה הוא דכל כמה דלא גבתיהו מיניה לאו ברשותה קיימי אלא שיעבודא בעלמא אית לה עלייהו דהא אם נאנסו או נאבדו חייב באחריותן וכיון דברשות יתמי ניהו אתי הקדש דאקדשוה יתמי ומפקע לה לשיעבודייהו ויהבי דמי:

רבא לטעמיה כו'. הקדש דוקא קדושת הגוף כי האי גוונא אבל קדושת דמים לא כדתנן (ערכין דף כג:): מוסיף עוד דינר ופודה הנכסים הללו כו'.

חמץ. עובד כוכבים שהלוה את ישראל על חמצו אחר הפסח אסור בהנאה דאתי איסור חמץ ומפקע ליה לשיעבודא דעובד כוכבים והא דתנן בפרק כל שעה (פסחים דף ל): מותר בהנאה רבא מוקי לה התם כשהרהינו אצלו שנתנו ישראל בביתו של עובד כוכבים דההוא לא מיחסר גוביינא:

ושחרור. ישראל ששיעבד עבדו לב"ח ושחררו הלוח יצא לחירות והמלוה גובה מלוה ממקום אחר:

בכתובתה. שהיא אלף וזו דהא מאי דאשבוהו ברשותי' אשבוהו: **אבל למיתן דמי ומישקל לא.** אלא שלו הן עולמי' קמ"ל:

ההיא איתתא דע"לה ליה לגברא איצטלא דמילתא בכתובתה. שכיב, שקלוה יתמי ופרסוה אמיתנא.

אמר רבא:
קנייה מיתנא.

אמר ליה נאנאי בריה דרב יוסף בריה דרבא לרב כהנא:
והאמר רבא אמר רב נחמן: הלכה פרב יהודה!

אמר ליה:
מי לא מודה רב יהודה דמחוסר גוביינא.
וכיון דמחוסר גוביינא ברשותיה קאי.

רבא לטעמיה,
אמר רבא:
סו, א הקדש, חמץ, ושחרור - מפקיעין מידי שיעבוד.

אמר רב יהודה:
הכניסה לו שני כלים, באלף זו, ושכחו ועמדו על שני אלפים.
אחד נוטלתו בכתובתה,
ואחד נותנת דמים ונוטלתו, מפני שכח בית אביה.

מאי קא משמע לן?
שכח בית אביה דידה הוי?
הא אמרה רב יהודה חדא זימנא!

מהו דתימא: הני מילי היכא דמטיא למשקל בכתובתה,
אבל מיתן דמי ומישקל - לא,
קא משמע לן.

3. סז, א

רש"י

מתני'

והניחה מעוברת. אע"פ שיש לה בנים הימנו והיא אוכלת בתרומה לא יאכלו עבדי צאן ברזל בתרומה לפי שהן של יורשים ויש לעובר בהן חלק ואין לעובר כח להאכילן בתרומה אי משום דקסבר עובר במעי זרה זר הוא אי משום דקסבר ילוד מאכיל שאין ילוד אין מאכיל שנאמר (ויקרא כב) ויליד ביתו הם יאכלו בלחמו קרי ביה יאכילו:

שהעובר פוסל. אם בת כהן נישאת לישראל והניחה מעוברת ואין לה בן אחר פוסלה מלשוב לבית אביה כנעוריה:

ואינו מאכיל. אם בת ישראל לכהן היא ומת והניחה מעוברת אין בעובר כח להאכילה וה"ה לעבדים:

אף בת כהן לכהן. כיון דאמרת שאין ילוד אינו מאכיל היאך העבדים אוכלין בתרומה מפני חלקו של עובר שהרי עבדיו הן ואין אוכלים אלא בשבילו והוא אין בו כח להאכיל:

גמ'

במעי כהנת. בת כהן מעוברת מכהן אי אמרת משום זרות ליכא ואי משום שאין ילוד איכא:

וזו לא שמעתי. לאיסור אלא להיתירא:

משנה

בת ישראל שניסת לכהן ומת,

והניחה מעוברת,

לא יאכלו עבדיה בתרומה, מפני חלקו של עובר.

שהעובר פוסל, ואינו מאכיל,

דברי רבי יוסי.

אמרו לו: מאחר שהעדת לנו על בת ישראל לכהן,

אף בת כהן לכהן, ומת, והניחה מעוברת לא יאכלו עבדיה בתרומה,

מפני חלקו של עובר.

גמרא

איבעיא להו:

טעמא דרבי יוסי משום דקסבר עובר במעי זרה - זר הוא,

או דלמא: ילוד - מאכיל,

שאינו ילוד - אינו מאכיל?

למאי נפקא מינה?

לעובר במעי כהנת - מאי?

אמר רבה:

היינו טעמא דרבי יוסי:

דקסבר: עובר במעי זרה זר הוא.

רב יוסף אמר:

ילוד - מאכיל,

שאין ילוד - אינו מאכיל.

מיתבי:

"אמרו לו לרבי יוסי:

מאחר שהעדת לנו על בת ישראל לכהן, בת כהן לכהן מהו?

אמר להם:

זו שמעתי, וזו לא שמעתי."

אי אמרת בשלמא: "עובר במעי זרה - זר הוא",

היינו דקאמר להו: "זו שמעתי וזו לא שמעתי",

אלא אי אמרת: "ילוד - מאכיל, שאין ילוד - אין מאכיל" -

מאי "זו שמעתי וזו לא שמעתי"?!
אייהו היא!

קשיא.

4. סז, א

רפ"י

יש לו בנים אחרים. לבד מעובר זה:
 אוכלים. העבדים בשביל בנים דעובר לית ליה זכיה:
 בשביל משפחה. שאין אחד מישראל שאין לו יורשין וכל זמן שלא נולד העובר זוכה הקרוב לירושת כהן ואוכלים בגינו:
 זו דברי רבי יוסי. ולא סבירא ליה לשמואל דעובר אית ליה זכיה:
 בגדתאה. בעל אגדה ל"א שם מקום שהוא בבבל ששמו בגדד: בני עשרה. לפרסם את הדבר:

[בת ישראל שניסת לכהן ומת, והניחה מעוברת, לא יאכלו עבדיה בתרומה, מפני חלקו של עובר. שהעובר פוסל, ואינו מאכיל, דברי רבי יוסי].

אמר רב יהודה אמר שמואל:
 זו - "דברי רבי יוסי".

אבל חקמים אומרים:
 יש לו בנים - אוכלים משום בנים.
 אין לו בנים - אוכלים משום אחים.
 אין לו אחים - אוכלים משום משפחה כולה.

"זו" - ולא סבירא ליה?
 הא אמר ליה שמואל לרב הניא בגדתאה:
 פוק אייתי לי בי עשרה, דאימא לך באנפיהו: המזכה לעובר קנה!

אלא "זו" וסבירא ליה.

מאי קא משמע לן?

דפליגי רבנו עליה דרבי יוסי.

ומי פליגי?

מתיב רבי זכאי:

"זו עדות העיד רבי יוסי מפי שמעיה ואבטליון, והודו לו!"

אמר רב אשי:
 מי קתני 'וקבלו'?
 "והודו לו" קתני!
 דמסתבר טעמיה.

5. סז, א-ב

רַס"י

הניח בניים. הכהן ולא הניחה מעוברת:
אלו ואלו. עבדי מלוג ועבדי צאן ברזל אוכלין דעבדי מלוג אוכלין בשבילה שהיא אוכלת בשביל בניה ועבדי צאן ברזל אוכלין בשביל בניים:
הניחה מעוברת. ולא הניח לה בניים:
אלו ואלו אין אוכלין. שהעובר אינו מאכיל לא את אמו ולא את העבדים:
הניח בניים והניחה מעוברת עבדי מלוג אוכלים. שהם שלה ואין לעובר חלק בהן והיא אוכלת בשביל בניה:
עבדי צאן ברזל לא יאכלו מפני חלקו של עובר. שיש לו חלק בהן דאית ליה זכייה ולא ידעינן הי מתרמי לחלקו לפיכך עבדים אסורים לאכול:
שהעובר פוסל. בת כהן המעוברת מישראל:
ואינו מאכיל. בת ישראל המעוברת מכהן ולא את עבדיו:
הבת מאכלת. לקמן מפרש לה:
כולן זכרים. ל"ג כולן אלא הי"ג זכרים יאכלו כולן נקבות לא יאכלו אם יש זכר בבנים אוכלים העבדים בשבילו ולא חיישינן לחלקו של עובר דשמא נקבה היא ואין לה חלק במקום בן ואת"ל זכר הוא שמא תפיל שכל היולדות מחצה זכרים ומחצה נקבות ויש שמפילות סמוך מיעוטא דמפילות למחצה דנקיבות הוו להו זכרים הראויים לירש מיעוטא ולמיעוטא לא חיישינן כולן נקבות לא יאכלו שמא יהא עובר זכר כו':
תיפוק ליה. דא"נ הויא נקבה פסלה דכיון שכל אותן שלפינו נקבות יש לעובר חלק בהן אפילו היא נקבה:
אין חוששין למיעוטא. לשמא יהא זכר ויש לו חלק בהן דבתר רובא אזלינן ורובא יולדות או נקבות או מפילות כדפרישית לעיל:
דעבדינן ליה תקנתא. בוררין לעובר שאר נכסים לחלקו ונמצאו העבדים כולן לחלק הנולדים אבל היכא דכולן נקבות לא מצינו למיעבד תקנתא שמא יהא העובר זכר ויהא הכל שלו:
יתומים. קטנים שבאו לחלוק מעמידין אפוטרופוס לכל אחד ואחד ובורר כל אפוטרופוס חלק אחד יפה לחלקו:
הגדילו. היתומים יכולים למחות ומהניא חלוקה לפירות דעד מחאה:
לימא דרב נחמן תנאי היא. מדאמר ר' שמעון זכרים יאכלו משום תקנתא דרב נחמן מכלל דתי"ק דאמר עבדי צאן ברזל לא יאכלו אפי' בתקנתא קאמר ולית ליה דרב נחמן ואינן רשאין לחלוק עד שיגדילו:
לא דכולי עלמא אית להו דרב נחמן. ואי דעבד להו תקנתא הכי נמי דאכלי אפילו לתנא קמא והכא בדלא עביד תקנתא פליגי וקאמר רבי שמעון יאכלו ולא חייש למיעוטא ותנא קמא חייש למיעוטא:

תנו רבנן:
"הניח בניים - אלו ואלו אוכלים.
הניחה מעוברת - אלו ואלו אין אוכלים.
הניח בניים, והניחה מעוברת:
עבדי מלוג - אוכלים בדרך שהיא אוכלת,
עבדי צאן ברזל לא יאכלו, מפני חלקו של עובר, שהעובר פוסל ואינו מאכיל,
דברי רבי יוסי.
רבי ישמעאל ברבי יוסי אומר משום אביו:
הבת - מאכלת,
הבן - אינו מאכיל.
רבי שמעון בן יוחי אומר:
זכרים - יאכלו כולן,
נקבות - לא יאכלו,
שמא ימצא עובר זכר, ואין לבנות במקום הבן כלום."

מאי אריא "שמא ימצא עובר זכר"?
תיפוק ליה דנקבה נמי פסלה!

חדא ועוד קאמר,
חדא - דנקבה נמי פסלה,
ועוד - שמא ימצא עובר זכר ואין לבנות במקום הבן כלום.

"זכרים יאכלו" - והאיכא עובר!

סז, ב קסבר: א"אין חוששין למיעוטא.

ואיבעית אימא:
לעולם קסבר חוששין למיעוטא,
דעבדינן ליה תקנתא כרב נחמן אמר שמואל.
דאמר רב נחמן אמר שמואל:
יתומים שבאו לחלוק בנכסי אביהם,
בית דין מעמידין להם אפוטרופוס,
ובורר להם חלק יפה.
הגדילו יכולין למחות.
ורב נחמן דידיה אומר:
הגדילו אין יכולין למחות, דאם כן מה פח בית דין יפה?!

לימא דרב נחמן תנאי היא?

לא, דכולי עלמא אית להו דרב נחמן.
והכא בחוששין למיעוטא קמיפלגי.

6. סז, ב

רפ"י

הבת מאכיל. קס"ד ה"ק אם יש כאן בת ולא בן מאכיל עבדים אבל אם זכרים הם לא יאכלו העבדים:

בנכסים מועטים. דתקון רבנן הבנות יזונו והבנים ישאלו על הפתחים:

וכגון דאיכא בן בהדה. דהך בת דהו כולהו בחזקת הבן מדאורייתא דהשתא ממה נפשך אי עובר זכר הוא לא עדיף מהאי דשקלינהו רבנן מיניה ואוקמינהו ברשות בת ואי עובר בת היא כיון דיש בן זכר לפנינו אין לעובר נקיבה חלק בהן אלא בתקנתא דרבנן וכמה דלא נפק כו' ולהכי נקט בן בהדה דאי לא הוה בן אית ליה זכייה לעובר נקבה מדאורייתא בנכסים בתורת ירושה בהדי הך בת והכי מפרש מילתא דר' ישמעאל הבת עם הבן מאכלת אבל אם יש בן בלא בת אינו מאכיל:

מה שמכרו מכרו. וכיון דלענין מכירה ברשותיהו קיימי היכי אכלי:

אלא מאי הבת דקתני אם. והכי קאמר האם מאכלת עבדי מלוג שלה כדרך שהיתה אוכלת והבן אינו מאכיל את עבדי צאן ברזל מפני חלקו של עובר:

"רבי ישמעאל ברבי יוסי אומר משום אביו:

**הבת - מאכלת¹²⁰,
הבן - אינו מאכיל".**

מאי שנא בן דלא מאכיל?

משום חלקו של עובר,

בת נמי לא תאכיל, מפני חלקו של עובר!

אמר אביי:

הכא בנכסים מועטים עסקינן.

וכגון דאיכא בן ביהדי בת,

מה נפשך: אי האי דמעברא בן הוא לא עדיף מהאי דקאי!

אי בת היא, אמאי אכלה? בתקנתא דרבנן, פמה דלא נפק לאויר העולם לא תקינו רבנן!

במאי אוקימתא? בנכסים מועטים,

אימא סיפא: "שפא ימצא העובר זכר, ואין לבנות במקום בן בלום",

אדרבה נכסים מועטים של בנות נינהו!

סיפא אתאן לנכסים מרובין.

וגנכסים מועטים דבנות נינהו?!

והאמר רבי אסי אומר רבי יוחנן:

יתומין ששקדמו ומכרו בנכסים מועטים, מה ששקדו מכרו!

ואלא, מאי "בת" דקתני?

אם.

אי הכי, היינו רבי יוסי!

כולה רבי ישמעאל ברבי יוסי קתני לה.

7. סז, ב - סח, א

רס"י

מתני'

העובר פוסל בת כהן שניסת לישראל ומת והניחה מעוברת: **ואינו מאכיל** בת ישראל שנשאת לכהן ומת והניחה מעוברת:

והיבם בת כהן שומרת ליבם ישראל פסלה מתרומת אביה ובת ישראל שומרת ליבם כהן אינו מאכילה:

והאירוסין בת כהן מאורסת לישראל פסלה ובת ישראל מאורסת לכהן אינו מאכילה: **ובן ט' שנים** בגמרא מפרש לה: **ספק שהוא בן ט' ספק שאינו** הוי נמי כבן ט' ופוסל ואמילתא דלעיל קאי:

ספק שהביא שתי שערות כו' לעיל קאי לענין האירוסין דקתני פוסלין והכי קאמר קטן שקדש האשה ספק הביא שתי שערות וקדושו קדושין ספק שלא הביא פוסל בת כהן המאורסת לו מן התרומה:

נפל הבית עליו ועל בת אחיו שהיא אשתו ספק הוא מת תחלה ונפלו שתייהן לפני אחיו ופוטרת צרתה משום צרת הבת ספק בת אחיו מתה ראשונה ובשעת נפילה ליבם לא הואי צרתה צרת ערוה דתנן (לעיל דף ב:). וכולן אם מתו או מיאנו צרותיהן מותרות:

צרתה חולצת ולא מתייבמת איידי דאירי בספק לחומרא תני לה בהדיהו:

גמ'

ושבה אל בית אביה כנעוריה משמע בזמן שהיא דומה לנעוריה:

ילוד מאכיל ישראלית האוכלת בשביל בנה אינה אוכלת אלא אם כן ילוד בן מאכיל את אמו נפקא לן בתורת כהנים (ויקרא כב) מויליד ביתו הם יאכלו בלחמו קרי ביה יאכילו ומהכא ילוד הוא דמשתמע:

ושבה פרט לשומרת יבם שאינה ברשותה לשוב דהא אגידא ביה:

דקניה בהויה ומשעת הויה איפסילה כדכתיב ובת כהן כי תהיה לאיש זר:

משום דעולא במס' כתובות בפרק אע"פ (דף נו:). דבר תורה ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה דכתיב קנין כספו הוא יאכל בו ומה טעם אמרו אינה אוכלת גזירה שמא ימזוגו לה כוס בבית אביה ותלך ותשקה לאחיה ולאחותה:

בתקנתא דרבנן דחרש אע"ג דלאו בר דעת הוא תקינו ביה רבנן נישואין לקמן בפ' חרש שנשא (דף קיב):

משנה

העובר והיבם והאירוסין והחרש וכן תשע שנים ויום אחד פוסלין ולא מאכילין.

ספק שהוא בן תשע שנים ויום אחד, ספק שאינו, ספק הביא שתי שערות, וספק שלא הביא.

נפל הבית עליו ועל בת אחיו, ואין ידוע אי זה מת ראשון - צרתה חולצת ולא מתייבמת.

גמרא

"העובר ... [פוסלין, ולא מאכילין]."

אי בת פהו לישראל היא - פסיל לה, "כנעוריה" ¹²¹ (ויקרא כב, ג) - פרט למעוברת.
אי בת ישראל לכהן היא - לא מאכיל לה, ילוד - מאכיל, שאינו ילוד - אינו מאכיל.

"היבם ... [פוסלין, ולא מאכילין]."

אי בת פהו לישראל היא - פסיל לה, "ושבה אל בית אביה" (ויקרא כב, ג) - פרט לשומרת יבם.
אי בת ישראל לכהן היא - לא מאכיל לה, "קנין כספו" (ויקרא כב, יא) - אמר רחמנא, והא קנין אחיו הוא.

"והאירוסין ... [פוסלין, ולא מאכילין]."

סח, אאי בת פהו לישראל היא - פסיל לה ^ דהא קניה בהויה.
ואי בת ישראל לכהן היא - לא מאכיל לה, משום דעולא.

"והחרש ... [פוסלין, ולא מאכילין]."

אי בת פהו לישראל היא - פסיל לה, דהא קניה בתקנתא דרבנן.
ואי בת ישראל לכהן היא - לא מאכיל, "קנין כספו" - אמר רחמנא (ויקרא כב, יא) והאי לאו בר קנין הוא.

¹²¹ ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה ושבחה אל בית אביה כנעוריה מלחם אביה תאכל

8. טח, א

"ובן תשע שנים [יום אחד: פוסליו, ולא מאכיליו]."

קא סלקא דעתו: בשומרת יבם לכן תשע יום אחד.

למאי?

אי למיפסל - קטן, נמי מיפסל פסיל.
אי לאכילי - גדול, נמי לא מאכיל!

אמר אביי:

הכא ביבם בן תשע שנים יום אחד הפא על יבמתו עסקינן.

דמדאורייתא קניא ליה.

סלקא דעתך אמינא: הואיל ומדאורייתא קניא ליה וביאתו ביאה, אימא לזכיל,

קא משמע לן:

עשו ביאת בן תשע שנים יום אחד כמאמר בגדול.

אמר ליה רבא:

אי הכי, סיפא דקתני: "ספק בן תשע שנים יום אחד, ספק שאינו",

השתא ודאי בן תשע לא מאכיל,

ספק מיבעיא?!

אלא אמר רבא:

בבן תשע שנים יום אחד דהנה פסולים קתני, דפסלי בביאתו.

וכדתניא:

"בן תשע שנים יום אחד:

גר עמוני, מואבי, מצרי, אדומי, בותי, נתין, חלל, ממזר,

שבאו על בהנת, לוויה וישראלית - פסלוה."

והא מדקתני סיפא: "אם אינו ראוי לבא בישראל - הרי אלו פוסלים,

מכלל דרישא לאו בפסולים עסקינן!

רישא - פסולי קהל,

סיפא - פסולי כהונה.

קס"ד

קס"ד בשומרת יבם לבן ט'.
ולא בא עליה ולמאי הלכתא
נקט בן ט' אי למיפסל
לאשמועינן דכיון דחזי לביאה
פסיל לה בזיקת יבמין מאי
איריא בן ט' אפילו קטן נמי
דלא קרינן בה ושבה אל בית
אביה ולשמעינן בציר מבן ט':
ואי לאכילי כו'. ואי להכי נקט
בן ט' לאשמועינן רבותא דאע"ג
דחזי לביאה לא מאכיל יבמתו
בזיקתו אפילו גדול ממש לא
מאכיל דלאו קנינו הוא דהא
אשמעי' בגדול ברישא דמתני:
הבא על יבמתו. דאילו גדול הוה
אכילי ואשמועינן רבותא דאע"ג
דביאתו ביאה לא מאכיל
ופוסלין דקתני במתניתין
אשאר א קאי אעובר ויבם בלא
ביאה ואירוסין וחרש אבל בן ט'
לא נקט ליה אלא משום ואין
מאכילין:

אי הכי דמשום אינו מאכיל
נקט ליה למה לי למיתני סיפא
דקתני ספק שהוא בן תשעה
ספק שאינו הוה נמי כבן ט'
השתא ודאי בן ט' כו':

פסולין. כגון ממזר ונתין ומשום
פוסלין נקט ליה ולא מאכילין
לא אבן ט' קאי אלא אשאר א
עובר ויבם אירוסין וחרש:

בן תשעה. שהוא גר עמוני
ומואבי וכו' דאסורין לבא
בקהל: מצרי ואדומי עד דור
שלישי בעשה:

כותי ונתין. בלא תחתן במ
דקסבר גירי אריות הן:

חלל. פסול לכהונה:

פסלוה. אם בת כהן מן התרומה
ולויה וישראלית לינשא לכהונה
עולמית:

מדקתני סיפא. דמתניתין:
סיפא פסולי כהונה. חלל ואע"ג
דקתני שאינן ראויין לבא
בישראל לא מיירי אלא בכהונה
דמרישא הוה אמינא פסולי קהל
הוא דפסלי אבל ביאת חלל לא
להכי תני סיפא משנה יתיירא
לאשמועינן חלל:

9. סח, א - סט, א

רש"י

פסלוה. כהנת מתרומה דבי נשא ומן הכהונה לוייה וישראלית מן הכהונה:
רבי יוסי אומר כו'. טעמא דרבי יוסי ורבן שמעון מפרש לקמן בשמעתין מאי קאמרי ומאי פלוגתייהו:
לאו מוכל זר נפקא. וכל זר לא יאכל קדש והשתא סלקא דעתך דקסבר דהך בת כהן נמי משתמע מיניה הואיל וניסת לישראל:
האי מיבעי ליה לגופיה. לזר. גמור אבל הך דלאו זרה היא איצטריכא ובת כהן לאסרה:
תרי וכל זר כתיבי. וכל זר לא יאכל קדש (ויקרא כב) ועוד גבי בת כהן כתיב ושה אל וגו' מלחם אביה תאכל וכל זר לא יאכל בו (שם) ומהכא תיפוק לאו לבת כהן הנשאת לישראל לאוסרה תחת בעלה לתרומה:
דרבי יוסי בר' חנינא. בפרק הערל להתיר אונן בתרומה:
ואכתי. האי דבת כהן כי תהיה מיבעי ליה לליקוחין גמורים ולאשמועינן כשהיא חוזרת לבית אביה במיתת הבעל וזרע אין לה אינה חוזרת לחזה ושוק של שלמים לאכול כשאר אחיות האוכלות כדכתי' אתה ובניך ובנותיך (ויקרא י):

גופא:

"בן תשע שנים ויום אחד" גר עמוני, מואבי, מצרי, אדומי, בותי, נתין, חלל וממזר, שגאו על כהנת לוייה וישראלית פסלוה.
רבי יוסי אומר:
 כל שזרעו פסול - פוסל,
 כל שאין זרעו פסול - אינו פוסל.
רבן שמעון בן גמליאל אומר:
 כל שאתה נושא בתו - אתה נושא אלמנתו,
 וכל שאין אתה נושא בתו - אי אתה נושא אלמנתו."

מנא הני מילי?

אמר רב יהודה אמר רב:

אמר קרא: **"ובת כהן פי תהיה לאיש זר"**¹²² (ויקרא כב, יב), כיון שנבעלה לפסול לה - פסלה.

האי מיבעי ליה דקאמר רחמנא בת כהן דמינסבא לזר לא תיכול!

ההיא מ' **"ושבה אל בית אביה כנעזריה מלחם אביה תאכל"** (ויקרא כב, יג), נפקא מדקאמר רחמנא: **"ושבה אל בית אביה... תאכל"** - מכיל דמעיקרא לא אכלה.

אי מההיא, הוה אמנא:

לאו הבא מקלל עשה - עשה,
 כתב רחמנא האי ללאו.

לאו, מ' **"וכל זר לא יאכל קדש"** (ויקרא כב, י) נפקא.

סח, ב ההוא מיבעי ליה לגופיה!

תרי **"וכל זר"**¹²³ כתיבי.

ואפתי מיבעי ליה לכדרבי יוסי ברבי חנינא,
 דאמר רבי יוסי ברבי חנינא:
"וכל זר" - זרות אמרתי לך,
 ולא אנינות!

רבי יוסי ברבי חנינא מן **"זר"**,
"וכל זר" - נפקא.

ואפתי מיבעי ליה לכדתנא:
**"נשהיא חוזרת - חוזרת לתרומה,
 אינה חוזרת לחזה ושוק"**.

ואמר רב הסדא אמר רבינא בר רב שילא:
 מאי קרא?

דכתיב: **"ובת כהן פי תהיה לאיש זר היא בתרומת הקדשים לא תאכל"** (ויקרא כב, יב), **"לא תאכל"** - במזרם מן הקדשים!

אם כן לכתוב קרא: **"היא כקדשים לא תאכל"**,
 מאי **"בתרומת הקדשים"**?
 שפעת מינה תרתי.

¹²² ובת כהן פי תהיה לאיש זר היא בתרומת הקדשים לא תאכל
¹²³ "וכל זר לא יאכל קדש" (ויקרא כב, י). "וכל זר לא יאכל בו" (ויקרא כב, יג)

רפ"י

אשכחן כהנת. דמיפסלא לתרומה בביאת פסול כדא"ר אבא. בפי יש מותרות:
ר' עקיבא דורש ווין. בסנהדרין בפרק ד' מיתות (ד' נא:) ישמעאל אחי בת ובת אני דורש:
כוליה ובת קרא יתירא הוא. דהא כתיב לעיל מיניה וכהן כי יקנה נפש וגו' ויליד ביתו ומצי למכתב אבתריה וכי תהיה לאיש זר:
לכהונה מנלן. שלא תנשא עוד לכהן משבא עלה פסול:

אלמה לא. בתמיה והא משכחת לה דקאכלה בשביל בנה ואיצטריך לאשמועינן דאם תיבעל לפסול לה תיאסר:
 ק"ו. ולא איצטריך ובת לרבויה:
והיא הנותנת. קושיא היא כלומר איצטריך לרבויה דק"ו ההוא דקילפת מיניה איסורא היא המדה נותנת הדין להתיר ולא לאסור כהנת דקדיש גופה כו':

וכי מזהירים מן הדין. מדין ק"ו לאוקמיה בלא גמור הא קיי"ל (מכות דף יז:) דאין מזהירין מן הדין גלוי מילתא בעלמא הוא. ולא מילף מיניה ילפינן לאו לכהונה מתרומה דממילא כיון דאיפסלה לתרומה איפסלה לכהונה דתרומה היינו קדושת כהונה:

ואימא נבעלה לפסול לה חייבי כריתות. שאם בא עליה אחיה פסלה מתרומה דבי נשא אבל חייבי לאוין כיון דתפסי להו בה קידושי לא פסלי לה וכותי ונתין וממזר דפסלי מנלן:
הנך דאית בהו הויה. מדאפקה להך ביאה בלשון הויה שמע מיניה בבני קדושין משתעי קרא ואפ"ה פסלי: לאפוקי חייבי כריתות ל"ג:

אי הכי. אימא קרא דוקא בני קידושין נקט ועובד כוכבים ועבד לא פסלי וה"ה דמצי נמי למימר חייבי כריתות לא ליפסלי אלא משום דאיירי בהו לעיל דקתני כותי היינו עובד כוכבים ובמתניתין (לקמן דף סט:) תנן העבד פוסל משום ביאה: עבד כנעני לית ליה קדושין דכתיב (בראשית כב) עם החמור עם הדומה לחמור עובד כוכבים לית ליה קידושין דאמרינן (סנהדרין דף נב:) אשת רעהו פרט לאשת אחרים ובשאלתות דרב אחאי. יליף לה מדתני רב חנניא (שם נז:) בעולת בעל יש להן מידי אחרינא לא וגבי ישראל מקיש הוויות להדדי מאן דאית ליה קידושי כסף ושטר אית ליה בה קידושי ביאה אבל עובד כוכבים דלית ליה קידושי כסף ושטר לית ליה קידושי ביאה. ומשני פסיל מדברי יוחנן ומהאי קרא גופיה משתמעי חייבי כריתות לפסולא ואית דמפרשי ואימא נבעלה לפסול לה חייבי כריתות נמי מ"ש דלא תני להו לעיל ומשני כי תהיה כתיב מדאפקה רחמנא לבעילה בלשון הויה לא פסיל מתרומה אלא בר קידושי דוקא דבני הויה לאפוקי חייבי כריתות דלאו בני הויה נינהו כו' וסבירא להו דחייבי כריתות לא פסלי וקשיא לי בגוה טובא חדא (דתמיה היא דהא חמירי חייבי כריתות מחייבי לאוין ועוד) דתנן בפי ד' אחין (לעיל דף לג:) אם היו כהנות נפסלו מתרומה בבעילת אשת איש ועוד ק"ו חייבי לאוין פסלי חייבי כריתות לא פסלי ועוד הא אמרינן בעשרה יוחסין (קדושין דף עז:) דכהן הבא על אחותו עשאה זונה וכיון דזונה היא בעילתו פוסלתה דתניא (לקמן דף צא.) לוייה שנשבת או שנבעלה בעילת זנות נותנים לה מעשר ואוכלת לוייה אין אבל תרומה לכהנת לא ועוד הא תנן במתניתין (לקמן דף סט:) ממזר פוסל ומאכיל ולא משכחת לה אלא באם אמו ואי חייבי כריתות לא פסלי בביאתם משכחת לה דממזר פוסל ומאכיל את אמו כיצד בת כהן שבא עליה אחיה מאמה והוא ישראל וילדה לו בן פוסל מן התרומה ובת ישראל שבא עליה אחיה מאמה כהן וילדה לו בן הרי זה ממזר ומאכילה אלא מדלא נקט אמו ש"מ ביאת אחיה אפ"י בלא ילדה נמי פוסלתה:

חייבי כריתות לאו בני הויה נינהו. בקדושין בפרק האומר לחבירו (ד' יז:):
שפסלוה. מן התרומה:

אשפחן כהנת.
לויה וישראלית מנלן?

כדאמר רבי אבא אמר רב:
"בת" "ובת",
הקא נמי 'בת' "ובת".

כמאן?
כרבי עקיבא,
דדריש ווין!

אפילו תימא: רבנן,
כוליה "ובת" קרא יתירא הוא.

אשפחן לתרומה,
לכהונה מנלן?

אטו לויה וישראלית לא לכהונה מרבנן להו?
דאי לתרומה, בנות מיכל תרומה נינהו?!

אלמה לא? משכחת לה דקאכלה בשביל בנה.

בשביל בנה קל וחומר:
ומה כהנת דבקדושה דנפשה אכלה - פסיל לה,
לויה וישראלית דלא אכלה בשביל בנה, לא כל שכן?

והיא הנותנת,
כהנת דקדיש גופה, פסיל לה.
הא, דלא קדיש גופה - לא פסיל לה.

אלא, לכהונה קל וחומר מגרושה,
ומה גרושה שמונתרת בתרומה אסורה לכהונה,
זו שאסורה בתרומה, אינו דין שפסולה לכהונה?!

וכי מזהירין מן הדין?!

גלוי מילתא בעלמא הוא.

ואימא: נבעלה לפסול לה - חייבי כריתות?

"פי תהיה" אמר רחמנא,
הנה דאית בהו הויה,
חייבי כריתות לאו בני הויה.

אי הכי, גוי ועבד לא ליפסלו!

הנה פסלי מדרבי ישמעאל.

דאמר רבי יוחנן משום רבי ישמעאל:
מנלן לגוי ועבד שבא על בת ישראל, ועל כהנת ולויה, שפסלוה?
שנאמר: "ובת פהן פי תהיה אלמנה וגרושה"¹²⁴
 (ויקרא כב, ג) -

ס,ט,א מי שׁישׁ לוֹ אַלְמָנוּת וְגִירוּשִׁין בְּהַ, יֵצְאוּ גוֹי וְעָבַד שְׂאִין לוֹ אַלְמָנוּת וְגִירוּשִׁין.

רָפ"י

מי שיש לו אלמנות וגירושים בה. אני קורא בה ושבח אל בית אביה מלחם אביה תאכל ולא מעובד כוכבים ועבד.

אשכחן כהנת. דפסיל לה עבד:

כולה ובת קרא יתירא הוא. דהא כתיב בקרא דלעיל מיניה ובת כהן ומצי למכתב אבתריה וכי תהיה אלמנה וגרושה:

אע"ג דאית לה זרע תיכול. וכבהמה בעלמא חשיב:

אם כן. דהאי קרא לקולא כתיב ולאשמועינן דזרע דעובד כוכבים ועבד לא פסיל רבויי לוייה וישראלית דכתיב ביה למה לי דכתב ובת קרא יתירא השתא כהנת גופה אשמועינן דלא מיפסלא בזרע עובד כוכבים ועבד לוייה וישראלית מיבעיא ואי משום לאשמועינן דמי שיש לו אלמנות וגירושים אפי' הכי כי אית לה זרע מיניה לא תיכול ואיצטריך למיסר לוייה וישראלית האוכלת בתרומה בשביל בנה כהן דכי תינשא לזר ויהא לה זרע ממנו לא תשוב לתרומה במיתת בעלה הא פשיטא לן דכיון דכהנת גופה מיפסלא בזרע ישראל בתרומה דבי נשא כל שכן ישראלית האוכלת בשביל בנה אלא ודאי כי רבי קרא לוייה וישראלית להכי רבייה שאם אוכלת בשביל בנה ונבעלה לעובד כוכבים ועבד אפי' אין לה זרע נפסלה דלא נפקא לן מכהנת כדאמרינן לעיל (דף סח:) כהנת היא דקדיש גופה כו':

ולרבי עקיבא דאמר אין קידושין תופסין. לאדם פסול והאי כי תהיה לאיש זר דלעיל לאו משום הויה נקט ולמימרא דאין ביאת פסול פוסלת אלא במי שראוי לקדש דהא אין קידושין לשום פסול והאי כי תהיה אם בא ללמד על ביאת פסולין אינו אלא לשון בעילה וכל הזרים אצלה במשמע שתהא ביאתם פוסלת אפילו עובד כוכבים ועבד:

אלמנה וגרושה. לאשמועינן עובד כוכבים ועבד למה לי:

אלמנה להחמיר כו'. כלומר לאו למעוטי מי שיש לו אלמנות וגירושים אלא לגופיה איצטריך אלמנה כדי להחמיר עליה דאי לא כתיב ה"א אלמנת ישראל והיא בת כהן תיכול ואע"ג דאית לה זרע וגרושה איצטריך לכתביה רחמנא להקל עליה ולמימר (דכי נתגרשה מישראל להקל) דכי לית לה זרע מישראל תיכול דאי לא כתביה ה"א אע"ג דלית לה זרע לא תיכול דכיון דאיפסלה מכהונה מתרומה נמי מיפסלה:

ואימא נבעלה לפסול לה אף מחזיר גרושתו. משנישאת לאחר דהא זר הוא אצלה ותפסי לו בה קידושין אלמנה תניא בהחולץ (לעיל מד:) היא כשרה וולדה כשר ואוקימנא כשרה לכהונה וכ"ש לתרומה:

ה"ג חלל דלאו זר אצלה הוא לא ליפסול. דהא חלל מותר אפילו בכהנת:

מקיש זרעו. של כהן גדול מן האלמנה לו מה הוא פוסל האלמנה בביאתו מן התרומה כדילפי בפרק עשרה יוחסין (קדושין דף עז.) ולא יחלל מי שהיה כשר ונתחלל וזו היא האלמנה אף זרעו החלל פוסל אשה בביאתו מן התרומה:

ואימא. מדאפקה רחמנא בלשון כי תהיה משעת הויה אי קידש פסול את האשה פסולה עולמית ואפי' מת כאילו בא עליה:

אשכחן כהנת,

לויה וישראלית מנא לן?

כדאמר רבי אבא אמר רב:

"בת" "ובת",

הכא נמי "בת" "ובת".

כמאן? כרבי עקיבא, דדריש ווי!

אפילו תימא: רבנן,

מולה "ובת" קרא יתירא הוא.

ואימא: מי שיש לו אלמנות וגירושים בה,

כי לית ליה זרע - קאכלה,

כי אית ליה זרע - לא אכלה.

מי ששין לו אלמנות וגירושים בה,

אף על גב דאית ליה זרע - נמי תיכול!

אם כן, רבויי לוייה וישראלית למה לי?

ולרבי עקיבא דאמר: אין קדושין תופסין בחייבי לאוין,

ומאי "כי תהיה לאיש זר"? כי תיבעל.

"אלמנה וגרושה" למה לי?

"אלמנה" - להחמיר עליה.

"וגרושה" - להקל עליה.

וצריכא.

דאי אשמועינן: אלמנה,

אלמנה הוא דכי לית לה זרע אכלה, משום דחזיא לכהונה,

אבל גרושה דלא חזיא לכהונה - אימא אף על גב דלית לה זרע לא אכלה.

ואי אשמועינן: גרושה,

גרושה הוא דכי אית לה זרע לא אכלה משום דלא חזיא לכהונה,

אבל אלמנה דחזיא לכהונה - אימא אף על גב דאית לה זרע נמי תיכול,

צריכא.

ואימא: נבעלה לפסול לה - אף מחזיר גרושתו!

"לאיש זר" אמר רחמנא,

מי שזר אצלה מעיקרא, לאפוקי האי דלא זר אצלה מעיקרא הוא.

אי הכי, חלל, דלאו זר הוא מעיקרא, לא לפסול!

אמר קרא: "לא יחלל זרעו בעמיו" (ויקרא כא, טו),

מקיש זרעו לו, מה הוא פוסל אף זרעו נמי פוסל.

ואימא משעת הויה!

רש"י

כהן גדול בביאה הוא דפסיל.
 כדכתיב (ויקרא כא) לא יחלל
 זרעו כשיש זרע חילל והכי נמי
 תנן בהבא על יבמתו (לעיל דף
 נו:) נתארמלו או נתגרשו מן
 הנישואין פסולות מן האירוסין
 כשרות:

דומיא דכהן גדול באלמנה,
 מה כהן גדול באלמנה, בביאה,
 אף האי נמי בביאה.

ואימא: עד דאיכא הויה וביאה!

דומיא דכהן גדול באלמנה,
 מה כהן גדול באלמנה בביאה לחודה,
 אף האי נמי בביאה לחודה.

10. סט, א

רש"י

מצרי שני. פסול וזרעו כשר לת"ק כיון דהוא פסול פוסלה בביאה לרבי יוסי לא פסיל: הכי גרסינן מה כהן גדול באלמנה ביאתו בעבירה ופוסל כו':
מצרי ואדומי שני. ביאתן בעבירה דכתיב (דברים כג) שלישי ולא שני:

"ודבי יוסי אומר:

**כל שזרעו פסול - פוסל,
 וכל שאין זרעו פסול - אינו פוסל".**

מאי איכא בין תנא קמא לרבי יוסי?

אמר רבי יוחנן:

מצרי שני ואדומי שני איכא ביניהו.

ושניהם לא למדוהו אלא מכהן גדול באלמנה,

**תנא קמא סבר: מה כהן גדול באלמנה, שביאתו בעבירה ופוסל,
 אף האי נמי - פוסל.**

ורבי יוסי סבר: ככהן גדול,

מה כהן גדול שזרעו פסול ופוסל,

אף כל שזרעו פסול - פוסל.

לאפוקי מצרי שני דאין זרעו פסול.

דכתיב: "בנים אשר יולדו להם דור שלישי יבא להם בקהל ה'" (דברים כג, ט).

רש"י

11. סט, א

כל שאתה. כהן נושא בתו אתה
 כהן נושא אלמנתו :
גר עמוני. הוא ובנו ובן בנו עד
 סוף העולם פסולין אבל בתו
 כשרה דקיימא לן (לקמן דף עו):
 עמוני ולא עמונית לרבי יוסי
 דתלי טעמא בכל שזרעו פסול
 הואיל ויש בזרעו פסול פוסל
 ולרבי שמעון דתלי טעמא בבתו
 לא פסיל:

"רבן שמעון בן גמליאל אומר:

כל שאתה נושא בתו אתה נושא אלמנתו".

מאי איכא בין רבי יוסי לרבן שמעון בן גמליאל?

אמר עוליא:

גר עמוני ומואבי איכא ביניהו.

ושניהם לא למדוהו אלא מכהן גדול באלמנה.

רבי יוסי סבר: מה כהן גדול באלמנה שזרעו פסול ופוסל אף כל שזרעו פסול פוסל.

רבן שמעון בן גמליאל סבר: מה כהן גדול באלמנה שכל זרעו פסול ופוסל,

אף שכל זרעו פסול ופוסל,

לאפוקי עמוני ומואבי, דאין כל זרעו פסול.

דאמר מר:

"עמוני"¹²⁵ (דברים כג, ד) - ולא עמונית,

"מואבי" - ולא מואבית.

12. סט, א-ב

רס"י

מתני'

והשוטה. אפי' על ידי חופה וקדושין לא פוסל ולא מאכיל דאין קנינו קנין:

הרי אלו פוסלין. שהרי נתחללה בביתא פסול לה:

הרי ישראל שבא על בת כהן. באונס או בפיתוי שלא לשם קידושין:

עיברה לא תאכל. כדילפינן לעיל (דף סז): עובר פוסל דכתיב כנעוריה פרט למעוברת:

נחתך העובר במעיה תאכל. מיד וה"ה נמי אם ילדתו ומת:

עיברה לא תאכל. שהעובר אינו מאכיל את אמו ישראלית עד שיצא לאויר העולם כדכתיב (ויקרא כב) ויליד ביתו יאכלו ילוד מאכיל שאין ילוד אין מאכיל:

גדול משל אב. שהבועל לא יכול להאכילה מפני שלא בא עליה לשם קידושין ולא קנינו הוא ובנו מאכילה:

העבד פוסל משום ביאה. אם בא על כהנת פסלה מן התרומה כדאמרין בגמרא לעיל (דף סח):

ואין פוסל משום זרע. אם יש לה זרע לבת כהן מישראל כשר שהוא עבד ומת בעלה ישראל ונשאר זה לא אמרינן הרי זרע יש לה מישראל ולא תשוב לתרומת אביה דעבד ודאי לאו זרע הוא ומפרש ואזיל היכי משכחת לה שיהא בן ישראל כשר עבד:

ונכבש על השפחה. נדחק ונדבק עליה לשון מכבש פריש"א {מכבש [כאן לא מדובר בכלי מסוים, אלא במונח "נכבש על השפחה", במקום "בא על השפחה"]} בלע"ז ולשון גנאי הוא:

הרי זה עבד. שולד שפחה כמוה דכתיב האשה וילדיה (שמות כא):

היתה אם אביו. בת כהן לישראל תאכל בתרומה אם מת אביו והוא קיים אע"ג דולד ולד בעלמא פסיל כדאמרן (לקמן דף ע). זרע זרעה מנין כו' האי לא פסיל דהא לאו בתר אבוא אזיל ולא זרעו הוא בת ישראל לכהן ומת בנה מכהן ובנו בן בנה קיים והוא עבד לא תאכל בתרומה דלאו זרע הוא:

כ"ג פעמים שהוא פוסל. את בת כהן מן התרומה משום זרעה מישראל:

מאכיל את אמו. לאחר מיתת אביו:

ופוסל את אמו. אפילו לאחר מיתת אמו דאי לאו הוא הוה הדרה אם אמו לתרומה דבי נשא לאחר מיתת בתה כדאמר ביש מותרות (לקמן ד' פז). מת בנה מישראל תאכל בתרומה: וזאת. האשה אומרת לא כבני כ"ג כלומר לא ירבו כמותו:

גמ'

נשותיהן פטורות. אלמא אין קנין לשוטה:

משנה

האונס והמפתה, והשוטה:

לא פוסלין,

ולא מאכילין.

ואם אינו ראויין לבא בישראל - הרי אלו פוסלין.

ביצד?

ישאל שבא על בת כהן - תאכל בתרומה.

ע"ב, עיברה - לא תאכל בתרומה.

נחתך העובר במעיה - תאכל.

היה כהן שבא על בת ישראל - לא תאכל בתרומה,

עיברה - לא תאכל,

ילדה - תאכל.

נמצא כחו של בן גדול משל אב.

העבד:

פוסל משום ביאה,

ואינו פוסל משום זרע.

ביצד?

בת ישראל לכהן,

בת כהן לישראל,

וילדה הימנו בן,

והלך הבן ונכבש על השפחה, וילדה הימנו בן - הרי זה עבד.

היתה אם אביו בת ישראל לכהן - לא תאכל בתרומה,

בת כהן לישראל - תאכל בתרומה.

ממזר:

פוסל,

ומאכיל.

ביצד?

בת ישראל לכהן,

בת כהן לישראל,

וילדה הימנו בת,

והלכה הבת ונישאת לעבד או לגוי וילדה הימנו בן - הרי זה ממזר.

היתה אם אמו בת ישראל לכהן - תאכל בתרומה.

בת כהן לישראל - לא תאכל בתרומה.

כהן גדול - פעמים שהוא פוסל.

ביצד?

בת כהן לישראל וילדה הימנו בת,

והלכה הבת וניסת לכהן, וילדה הימנו בן -

הרי זה ראוי להיות כהן גדול עומד ומשמש על גבי המזבח.

מאכיל את אמו,

ופוסל אם אמו,

זאת אומרת: לא כבני כהן גדול, שהוא פוסלני מן התרומה.

גמרא

הנינא להא דתנו רבנן:

"שוטה וקטן שנשא נשים, ומתו - נשותיהן פטורות מן החליצה ומן הייבום".

רס"י

כיון. דאי פשיטא לן דעיברה אמרינן לה לא תאכל אמאי קתני מתניתין ישראל הבא על בת כהן באונס ופיתוי תאכל ליחוש שמא עיברה:

מי לא תנן. בפי ד' אחין גבי נשים שהוחלפו בשעת כניסתן לחופה מפרישין אותן מבעליהן ג' חדשים שמא מעוברת הן והולדות ממזרין ובעינן הבחנה בין ולד כשר לולד פסול אלמא לחדא ביאה חיישינן:

ליוחסין חששו. מעלה עשו ליוחסין לחוש לביאה אחת ולספק:

הרי זה גיטיך. כהן לבת ישראל:

אסורה לאכול בתרומה מיד. דכל שעתא אמרינן השתא מיית אלמא אסרי לה מספק:

אלא אמר רבה. לא תימא לתרומה לא חששו דודאי חיישינן לספיקא אלא תריץ לפירכא דלעיל הכי:

בנישואין. כגון שנתחלפו בכניסתן לחופה חששו לשמא נתעברו דהא לא הפכו:

אבל בזנות לא חששו. כדקיימא לן אשה מזנה מתהפכת כדי שלא תתעבר הלכך ליכא ספק: **ומת.** בעלה בו ביום:

טובלת. משום ביאה דכתיב ואשה אשר ישכב איש אותה שכבת זרע וגוי' (ויקרא טו): יצירת הולד ארבעים יום:

תהא מקולקלת למפרע. לשלם תרומה שאכלה קרן וחומש דאשתכח דזרה הויא ואכלה תרומה בשוגג ואי כדקאמרת מאי מקולקלת הא ודאי כל מ' לאו זרה הויא:

עד מ'. אם אכלה לאחר מ' תהא מקולקלת למפרע עד יום ארבעים ומדמתרץ רב חסדא אוכלת עד ארבעים שמע מינה מת בעלה דקתני בברייתא הוי דמת בו ביום שנשאה דאי שהה אצלה זמן מרובה לאלתר אסורה דלמא מעוברת היא דהרי כבר ארבעים יום:

13. סט, ב

יביצד?

היה ישראל שפא על בת כהן - תאכל בתרומה, עיברה לא תאכל."

כיון דעיברה - לא תאכל? ליחוש שפא עיברה!

מי לא תנן:

"מפרישין אותן שלשה חדשים, שפא מעוברת הן" (יבמות לג):!

אמר רבה בר רב הונא:

ליוחסין - חששו,

לתרומה - לא חששו.

ולתרומה לא חששו?!

והתניא:

"הרי זה גיטיך שעה אחת קודם למיתתי - אסורה לאכול בתרומה מיד"!

אלא אמר רבה בר רב הונא:

בנישואין - חששו,

בזנות - לא חששו.

ובנישואין מי חששו?!

והתניא:

"בת כהן שנישאת לישראל, ומת - טובלת, ואוכלת בתרומה לערב"!

אמר רב חסדא:

טובלת ואוכלת עד ארבעים,

דאי לא מיעברא - הא לא מיעברא,

ואי מיעברא - עד ארבעים מ'א בעלמא היא.

אמר ליה אביי:

אי הכי, אימא סיפא: "הונח עוברת במעיה תהא מקולקלת למפרע"!

מאי "מקולקלת"?

עד ארבעים.

14. סט, ב - ע, א

רש"י

הולד ממזר. אע"פ ששניהם מודים שבא עליה חיישינן הואיל ופרוצה היא אחר נמי בא עליה ואיעברה מיניה:
שתוקי. ספק ממזר דהא מספקא לן אי מארוס הוא וכשר אי מאיניש אחרינא הוא הלכך ממזר ספק הוא:

מסתברא מילתיה דרב. דמשוי ליה ממזר ודאי:

דדימא מעלמא. שחשודה מאחרים דליכא לאכשורי כשאר בני דומה שהם כשרים דהתם כיון דנשואה היא רוב בעילות הלך אחר הבעל אבל הכא לאו אורחיה למיבעל כולי האי בלא חופה:

דקתני במתני' ילדה. אנוסה ומפותה בת ישראל מכהן תאכל בתרומה משום בנה דמחזקינן ליה בכהן:

היכי דמי אי דדימא. נמי מעלמא אמאי תאכל אלא לאו דדימא מיניה לחודיה וקשדינן ליה אבתריה ואע"ג דלדידיה איסורא ככולי עלמא דגזרו על יחוד של פנויה וכל שכן ארוסה דלגבי ארוס היתר ולעלמא באיסורא ודאי היכא דדימא מיניה לחודיה אמרינן בתריה שדינן ליה לולד:

בבא עליה כולי עלמא לא פליגי. היכא דמודה שבא עליה:

הולד ממזר. ודאי דבתר רובא דעלמא שדינן ליה ומאיניש אחרינא הוי:

הכי גרסינן ה"ד אילימא דדימא מניה ולא דדימא מעלמא צריכא למימר דתיכול אלא לאו דדימא נמי מעלמא: לא כ"ש. דאי דדימא מניה ומעלמא דבתריה דידיה שדינן ליה:

ומתני' בדלא דיימא כלל. מקמי הכי לאו מניה ולא מעלמא הלכך איצטריך לאשמועינן דתאכל דאמרינן בהך ביאה נתעברה:

איתמר:

הבא על ארוסתו בבית חמיו, רב אמר: הולד ממזר. ושמואל אמר: הולד שתוקי.

אמר רבא:

מסתברא מילתיה דרב, דדימא מעלמא, אכל לא דיימא מעלמא - בתרא דידיה שדינן ליה.

אמר רבא:

מנא אמינא לה?

דקתני: "ילדה תאכל".

היכי דמי?

אילימא דדימא מעלמא - ילדה אמאי תאכל?

אקלא לאו: מיניה דיימא, ולא דיימא מעלמא.

ומה התם דלהאי איסורא ולהאי איסורא, בתרא דידיה שדינן ליה,

הכא, דלהאי איסורא ולהאי היתירא - לא כל שכן!?

אמר ליה אביי:

לעולם אימא לה: כל היכא דדימא מיניה אף על גב דלא דיימא מעלמא

אמר רב: הולד ממזר.

מאי טעמא?

דאמרינן: מדאפקרא נפשה לגבי ארוס, אפקרא נפשה לעלמא.

ומתניתין: שהיו שניהם חבושים בבית האסורין.

איכא דאמרי:

בבא עליה - כולי עלמא לא פליגי דבתריה דידיה שדינן ליה.

והכי איתמר:

ארוסה שעברה:

רב אמר: הולד ממזר.

ושמואל אמר: הולד שתוקי.

אמר רבא:

מסתברא מילתיה דרב, דלא דיימא מיניה ודימא מעלמא.

אכל דיימא מניה, אף על גב דדימא מעלמא - בתריה דידיה שדינן ליה. ע,א

אמר רבא:

מנא אמינא לה?

דקתני: "ילדה - תאכל".

היכי דמי?

אילימא דדימא מניה ולא דיימא מעלמא צריכא למימר דתיכול!?

אקלא לאו דדימא נמי מעלמא,

ומה התם דלהאי איסורא ולהאי איסורא - בתריה דידיה שדינן ליה,

הכא דלהאי איסורא ולהאי היתירא - לא כל שכן!?

אמר ליה אביי:

לעולם אימא לה: כל היכא דדימא מעלמא, אף על גב דדימא מניה,

אמר רב: הולד ממזר.

ומתניתין בדלא דיימא כלל.

רפ"י

בני בנים הרי הן כבנים. בפי
הבא על יבמתו (לעיל סב):
כמאן כר"ע. מתניתין דקתני
עובד כוכבים ועבד הבא על בת
ישראל הולד ממזר:
משום רבינו. רבי ואע"ג
דשמעינן דפליג אדרי"ע בפי ר"ג
(לעיל נב): דאמר אין דברים
הללו אמורים אלא לדברי ר"ע
וליה לא ס"ל אפ"ה בעובד
כוכבים ועבד מודה כדאמר
בהחולץ (לעיל מה). עובד
כוכבים לא תתחון ועבד לא
תהיה קדשה:
כזא. כלי קטן כלומר ממזר
שהוא גרוע:
כדא. כלי חשוב כלומר כהן גדול

15. ע, א

"העבד פוסל משום ביאה, ואינו פוסל משום זרע".

מאי טעמא?

אמר קרא: "האשה וילדיה תהיה"¹²⁶ (שמות כא, ד).

"ממזר פוסל ומאכיל".

תנו רבנן:

"זרע אין לה" (ויקרא כב, ג) - אין לי אלא זרעה, זרע זרעה מניין?
תלמוד לומר: "זרע אין לה" מכל מקום.
אין לי אלא זרע בשר, זרע פוסל מניין?
תלמוד לומר: "זרע אין לה" - ע"ן עלה".

והא אפיקמיה לזרע זרעה!

זרע זרעה לא איצטריך קרא - בני בנים הרי הן כבנים.
כי איצטריך קרא - לזרע פסול.

אמר ליה ריש לקיש לרבי יוחנן:
קמאן?

כרבי עקיבא,
דאמר: יש ממזר מחייבי לאוין.

אפילו תימא: רבנן,
בגוי ועבד מודו.

דכי אתא רב דימי אמר רבי יצחק בר אבדימי משום רבינו:
גוי ועבד הבא על בת ישראל - הולד ממזר.

"כהן גדול, פעמים שפוסל".

תנו רבנן:

"הריני נפרת בן בתי כוזא,
שמאכילני בתרומה.
ואיני נפרת בן בתי כדא שפוסלני מן התרומה".

הדרן עלך אלמנה לכהן גדול

¹²⁶ אם-אדניו יתן-לו אשה וילדה-לו בנים או בנות האשה וילדיה תהיה לאדניה והוא יצא בגפו